

การตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องในภาษาไทย : การศึกษากลวิธีทางภาษา
และข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ

The Responding to Refuse a Request in Thai: A Study of Linguistics Strategies and
Native Speakers' Motivational Concerns

สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัดน์
Sittitam Ongwuttawat

ภาควิชาภาษาไทยและภาษาวัฒนธรรมตะวันออก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต จังหวัดปทุมธานี 12121

Faculty of liberal arts, Thammasat University, Rangsit, Pathumthan, 12121. Thailand.

Corresponding Author, e-mail: sittitam209@hotmail.com

(Received: April 26, 2017; Revised: May 30, 2017; Accepted: Jun 1, 2017)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษากลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องตามแนวคิดวิชาปฏิบัตินิติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) โดยใช้แบบสอบถามประเภท Discourse Completion Test (DCT) จากกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีหลากหลายคณะและหลากหลายชั้นปีจำนวน 100 คน และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่าผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องมากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา ส่วนข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องมี 2 ส่วน คือ 1. ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์ของการสนทนา และ 2. ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นบริบทของการสนทนา โดยการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาเป็นข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่คำนึงถึงมากที่สุดในการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง พฤติกรรมทางภาษาดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม 3 ประการ ได้แก่ 1. การมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (An interdependent view of self) 2. ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (Collectivism) และ 3. ความเป็นวัฒนธรรมบริบทสูง (High context culture)

คำสำคัญ : กลวิธีทางภาษา การตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องของคู่สนทนาในภาษาไทย ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ ภาษากับวัฒนธรรม วิชาปฏิบัตินิติศาสตร์แนวปลดปล่อย

Abstract

This research article aims to study linguistic strategies that Thai people adopted to respond to refuse a request, as well as to study native speakers' motivational concerns while performing the act. The results indicate that Thai speakers adopted mitigating strategies more frequently than bold-on record strategies. An analysis of native speaker' motivational concerns reveals that there are two types of motivational concerns-1) motivational concerns relating to the purpose of conversation 2) motivational

concerns relating to the context of conversation. It found that Thai speakers place a priority on keeping relationship with the interlocutor. This linguistics behavior might be motivated by three sociocultural factors: 1. an interdependent view of self 2. Collectivism and 3. High context culture.

Keywords: Linguistic strategy, The responding to refuse a request in Thai, Native speaker' motivational concern, Language and culture, Emancipatory Pragmatics

บทนำ

ในบรรดาการปฏิเสธที่หลากหลายประเภท การตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องนับเป็นการปฏิเสธที่ลักษณะหนึ่งที่น่าสนใจศึกษา เนื่องจากการการปฏิเสธที่ดังกล่าวเป็นปฏิเสธที่มักเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน อีกทั้งเป็นการปฏิเสธที่ผู้พูดจำเป็นต้องเลือกว่าจะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาอย่างไรในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องของคู่สนทนา

ในวัฒนธรรมไทย คนไทยมักไม่แสดงความซุ่มซ่อนหรือตรงไปตรงมาเมื่อถูกปฏิเสธการขอร้องจากคู่สนทนาเพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่หลีกเลี่ยงการแสดงออกให้เห็นถึงความโกรธ ความไม่พอใจ และความรำคาญ คนไทยจึงมักแก้ไขความขัดแย้งด้วยการประนีประนอม ระวังอารมณ์และการมีใจสงบ (Klusner, 1981) สังเกตได้จากกรที่เรามีสำนวน “น้ำซุ่นไว้ใน น้ำใสไว้นอก” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แม้เราจะรู้สึกไม่พึงพอใจ เราก็ไม่อาจแสดงออกมาให้ใครรู้ นอกจากนี้คนไทยยังมีวิธีจัดการกับความขัดแย้งโดยวิธีประนีประนอมเพื่อไม่ให้กระทบจิตใจของผู้อื่น ดังในสำนวน “บัวไม่ให้ช้ำ น้ำไม่ให้ขุ่น” เป็นต้น

อย่างไรก็ตามแม้ว่าคนไทยจะเห็นว่า การตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องของคู่สนทนาด้วยความซุ่มซ่อนหรือตรงไปตรงมาจะเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น แต่การตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจว่าเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่คนไทยต้องตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง คนไทยจะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาอย่างไรในการปฏิเสธที่

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่ายังไม่มียานวิจัยใดที่ศึกษาการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องในภาษาไทย ดังนั้นในบทความวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องโดยมุ่งพิจารณาที่มุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม ซึ่งมีคำถามการวิจัยว่า ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาอย่างไรในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องของคู่สนทนาและเมื่ออยู่ในสถานการณ์การตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยใดบ้างในการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง
2. เพื่อศึกษาข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องในภาษาไทยและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจนี้เป็นไปตามแนวทางที่เรียกว่า “Emancipatory Pragmatics” หรือ “วจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย”¹

¹ ผู้วิจัยเรียก “Emancipatory Pragmatics” ว่า “วจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย” ตาม Panpothong (2012)

แนวคิดวิจันปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) คิดขึ้นโดย Hanks et al. (2009) เป็นแนวคิดที่เกิดมาจากความร่วมมือของนักวิชาการหลากหลายแขนงสาขาทั้งนักภาษาศาสตร์ นักมานุษยวิทยา นักสังคมวิทยา ตลอดจนนักวิทยาศาสตร์ปริชานที่มีความมุ่งมั่นและยึดอุดมการณ์เดียวกัน คือ การวิเคราะห์ภาษาโดยไม่ละเลยสามัญสำนึก (common sense) ของเจ้าของภาษาในสังคมวัฒนธรรมนั้นๆ

แนวคิดดังกล่าวพยายามเสนอและตั้งคำถามว่า ทฤษฎีทางวิจันปฏิบัติศาสตร์ที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย (Established framework) สามารถอธิบายการปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมที่มีโครงสร้างและระบบวิถีคิดแตกต่างจากสังคมตะวันตก ซึ่งเป็นสังคมของเจ้าของทฤษฎีได้อย่างเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร และการพรรณนาปรากฏการณ์ทางภาษาต่างๆ ที่เกิดขึ้นควรพิจารณาจากมุมมองเจ้าของภาษาหรือปัจจัยทางวัฒนธรรมในสังคมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนให้มีการสร้างกรอบการวิเคราะห์วิถีการปฏิสัมพันธ์ที่ถ่วงรอนมาจากความคิดหรือค่านิยมของสังคมนั้นๆเอง

ในบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะได้ศึกษาการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องในภาษาไทยตามแนววิจันปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) โดยมุ่งพิจารณาปรากฏการณ์ทางภาษาดังกล่าวจากมุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมตามแนวทางที่วิจันปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) เสนอไว้

วิธีดำเนินการวิจัย

ในส่วนวิธีดำเนินการวิจัยสามารถแบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

1. สืบหาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการสืบหาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเลือกใช้แนวทาง Emancipatory Pragmatics หรือวิจันปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อยในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องกับข้อคำถามที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึง และจากการทบทวนวรรณกรรมยังไม่พบว่าม้งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาดังกล่าวกับข้อคำถามที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึง

2. เลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้บอกภาษาจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาในระดับปริญญาตรีหลากหลายคณะและหลากหลายชั้นปีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จำนวน 100 คน

3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยแบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ก. เครื่องมือที่ศึกษากลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง และ

ข. เครื่องมือที่ศึกษาข้อคำถามที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก. เครื่องมือที่ศึกษากลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามหรือที่เรียกว่า Discourse Completion Test (DCT)² เป็นเครื่องมือในการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาในระดับปริญญาตรีจากหลากหลายคณะและหลากหลายชั้นปีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จำนวน 100 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งสถานการณ์การตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องในแบบสอบถามออกเป็น 3 สถานการณ์เพื่อให้มีความหลากหลาย ได้แก่ 1.สถานการณ์ที่เพื่อนของท่านกล่าวปฏิเสธท่านในการขอยืมหนังสือสำหรับประกอบการทำรายงานปลายภาค 2.สถานการณ์ที่เพื่อนของท่านกล่าวปฏิเสธท่านในการขอร้องให้ไป

² ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเช่นเดียวกับ Yaowaritttha (2011) แต่ดัดแปลงให้เข้ากับกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องเนื่องจาก “การใช้แบบสอบถามทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนวิธีหนึ่ง” (Yaowaritttha, 2011) อีกทั้งยังช่วยทำให้ผู้วิจัยทราบเจตนาของกลุ่มตัวอย่างและควบคุมปัจจัยที่ต้องการศึกษาได้เป็นอย่างดี

เป็นเพื่อนทำธุระสำคัญที่สถานทูต และ 3.สถานการณ์ที่เพื่อนของท่านกล่าวปฏิเสธท่านในการขอยืมเงินเพื่อนำไปใช้ผ่าตัดเนื้องอกอวัยวะสำคัญ

ตัวอย่างแบบสอบถามกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง

สถานการณ์ที่เพื่อนของท่านกล่าวปฏิเสธท่านในการขอยืมหนังสือสำหรับประกอบการทำรายงานปลายภาค

-หากเพื่อนของท่านกล่าวปฏิเสธท่านในการขอยืมหนังสือสำหรับประกอบการทำรายงานปลายภาค ท่านจะทำอย่างไร

- ตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง โดยพูดว่า.....
- ไม่ตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง เพราะ .....
- ตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องโดยใช้วิธีอื่น คือ .....

ข.เครื่องมือที่ศึกษาข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลทั้งจากการใช้แบบสอบถามเพื่อต้องการทราบข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาหลากหลายคณะและหลากหลายชั้นปีในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จำนวน 100 คน (กลุ่มเดียวกับส่วนที่ 1) และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างอีกจำนวนทั้งสิ้น 30 คน

ตัวอย่างแบบสอบถามข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง

ในขณะที่ท่านกล่าวตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องในสถานการณ์ต่างๆ ท่านคำนึงถึงปัจจัยใดบ้าง (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ปัจจัย)

.....

.....

4. เก็บข้อมูลจากเครื่องมือที่สร้างขึ้น
5. วิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจำแนกการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง โดยในการวิจัยนี้ผู้วิจัยจะได้ศึกษาเฉพาะในส่วนที่เป็นกลวิธีทางภาษาซึ่งกลุ่มตัวอย่างเลือกตอบในอัตราส่วนร้อยละ 87.47เท่านั้น ไม่รวมถึงการศึกษาคำตอบของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกตอบในช่องคำตอบ “ไม่ตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง” ที่ปรากฏในอัตราส่วนร้อยละ 8.24 และ “ตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องโดยใช้วิธีอื่น” ที่ปรากฏในอัตราส่วนร้อยละ 4.29 และ 2.วิเคราะห์ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง

ขณะที่การวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามที่เป็น “ถ้อยคำ” มาวิเคราะห์ เริ่มจากการนำคำตอบมาจำแนกเป็นถ้อยคำ โดยพิจารณาจาก 1. การเว้นวรรคของผู้ตอบแบบสอบถามแทนจังหวะหยุดระหว่างถ้อยคำ และ 2.เนื้อความที่สมบูรณ์ของแต่ละถ้อยคำ และเมื่อผู้วิจัยแบ่งคำตอบที่ได้เป็นถ้อยคำแล้ว จึงนำถ้อยคำดังกล่าวมาวิเคราะห์ว่าเป็นกลวิธีทางภาษาแบบใด โดยพิจารณาทั้งรูปภาษาและเนื้อความของถ้อยคำนั้น และอาศัยแนวคิดด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์เป็นเกณฑ์

6. เรียบเรียงผลการวิจัย
7. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผล

ในหัวข้อผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง และ 2. ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง

จากการศึกษาข้อมูลคำตอบของกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยพบว่ากลวิธีทางภาษาที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

- 1.1 กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา
- 1.2 กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง

ในแต่ละกลวิธีมีรายละเอียดดังนี้

1.1 กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา

กลวิธีทางแบบตรงไปตรงมา ในที่นี้ หมายถึง กลวิธีการใช้ถ้อยคำของผู้พูดอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีการตกแต่งถ้อยคำ หรือใช้ถ้อยคำที่ไม่สามารถตีความเป็นเจตนาอื่นได้เมื่อผู้ฟังตอบปฏิเสธการขอร้องผู้พูด

กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องสามารถเรียงลำดับกลวิธีที่ปรากฏค่าความถี่จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

1.1.1 การแสดงความไม่พอใจ

การแสดงความไม่พอใจ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงความไม่พอใจอย่างตรงไปตรงมา เมื่อผู้ฟังตอบปฏิเสธการขอร้อง มักปรากฏค่าที่แสดงความไม่พอใจในถ้อยคำ

- แกนนี้มันซิ้งกตัวแม่เลยจริงๆ ยืมแค่นี้ก็ไม่ได้ (1)
- ทูเรศ ไปเป็นเพื่อนแค่นี้เองก็ไปไม่ได้ (2)

จากตัวอย่างที่ (1)-(2) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาโดยการแสดงความไม่พอใจ ซึ่งปรากฏค่ากริยาแสดงความไม่พอใจ “ซิ้งก” และ “ทูเรศ” ในตัวอย่างที่ (1) และ(2) ตามลำดับ

1.1.2 การแสดงการขู่

การแสดงการขู่ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำตอบรับการปฏิเสธการขอร้องอย่างตรงไปตรงมา เพื่อขู่ว่าถ้าผู้ฟังไม่ยอมกระทำตามสิ่งที่ผู้พูดขอร้อง ผู้พูดจะกระทำบางสิ่งบางอย่างที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ฟัง มักปรากฏค่าเชื่อมแสดงเงื่อนไข “ถ้า” หรือ “หาก” เป็นต้น

- ถ้าแกไม่ให้ชั้นยืม ชั้นจะไม่ให้แกลอกการบ้านอีกแล้วเว้ย (3)
- หากแกไม่ช่วยคราวนี้ ชั้นคงเสียความรู้สึกกับแกไปเลย (4)

จากตัวอย่างที่ (3)-(4) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมาโดยการแสดงการขู่ ซึ่งปรากฏค่าเชื่อมแสดงเงื่อนไข “ถ้า” และ “หาก” ในตัวอย่างที่ (3) และ(4) ตามลำดับ

1.2 กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง

กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง ในที่นี้ หมายถึง กลวิธีการใช้ถ้อยคำที่ผู้พูดไม่ได้แสดงการตอบรับการปฏิเสธการขอร้องของผู้ฟังโดยตรงไปตรงมา แต่ใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงหรือใช้ถ้อยคำที่ต้องอาศัยการตีความ

กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องสามารถเรียงลำดับกลวิธีที่ปรากฏค่าความถี่จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

1.2.1 การกล่าวเพื่อไม่ให้กังวล

การกล่าวเพื่อไม่ให้กังวล หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำเพื่อไม่ให้ผู้ฟังเกิดความกังวลที่ไม่สามารถกระทำตามสิ่งที่ผู้พูดขอร้อง

- **ไม่ต้องคิดมากนะแก** ขึ้นไปเองได้ ไกลแค่นี้เอง (5)
- **อย่าซีเรียส** เดียวชั้นจะลองคุยเรื่องผ้าตัดกับแม่เอง... (6)

จากตัวอย่างที่ (5)-(6) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธแบบลดน้ำหนักความรุนแรงโดยการกล่าวเพื่อไม่ให้ผู้ฟังเกิดความกังวลที่ไม่สามารถกระทำตามสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างขอร้อง (ในถ้อยคำที่พิมพ์ตัวหนา)

1.2.2 การให้เหตุผล

การให้เหตุผล หมายถึง การที่ผู้พูดใช้กลวิธีการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องโดยให้เหตุผลแก่ผู้ฟังว่าเพราะเหตุใดเมื่อผู้ฟังปฏิเสธการขอร้องแล้วจึงมีความสำคัญหรือความจำเป็นกับผู้พูด มักปรากฏคำเชื่อม “เพราะ” ในถ้อยคำ

- มันจำเป็นมากแหละแก **เพราะ**หมอบอกว่ามันเป็นอวัยวะสำคัญ (7)
- มีผลเลยนะเว้ย **เพราะ**หนังสือเล่มนี้รวมข้อมูลที่จะทำ
รายงานปลายภาคทั้งหมด (8)

จากตัวอย่างที่ (7)-(8) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธแบบลดน้ำหนักความรุนแรงโดยการให้เหตุผลซึ่งปรากฏคำเชื่อม “เพราะ” ทั้งในตัวอย่างที่ (7) และ (8)

1.2.3 การขอคำแนะนำ

การขอคำแนะนำ หมายถึง การที่ผู้พูดขอคำแนะนำจากผู้ฟังถึงวิธีการหรือแนวทางการช่วยเหลืออื่นเมื่อผู้ฟังตอบปฏิเสธการขอร้อง

- **แล้วแกพอบอกชั้นหน่อยนะว่าที่ห้องสมุดไหนมีให้ยืมอีกบ้างอะ** (9)
- **เราต้องทำอะไรบ้างอะพอไปถึงสถานทูตแล้ว...** (10)

จากตัวอย่างที่ (9)-(10) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธแบบลดน้ำหนักความรุนแรงโดยขอคำแนะนำการยืมหนังสือและการติดต่อสถานทูตจากผู้ฟังในตัวอย่างที่ (9) และ (10) ตามลำดับ

1.2.4 การแสดงการต่อรอง

การแสดงการต่อรอง หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงการต่อรองสิ่งที่ผู้พูดขอร้องผู้ฟังเมื่อผู้ฟังตอบปฏิเสธการขอร้องดังกล่าว

- **แกจะว่าอะไรมัยยะ คือชั้นจะขอยืมแกซักสามสี่วัน ไม่ยืมทั้งหมอกก็ได้** (11)
- **กูจำเป็นจริงๆ ขอยืมครึ่งหนึ่งก่อนได้มัยยะ** (12)

จากตัวอย่างที่ (11)-(12) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธแบบลดน้ำหนักความรุนแรงโดยการแสดงการต่อรองการยืมหนังสือสำหรับทำรายงานประจำภาคและการยืมเงินสำหรับผ่าตัดอวัยวะสำคัญในตัวอย่างที่ (11) และ (12) ตามลำดับ

1.2.5 การกล่าวขอร้องซ้ำ

การกล่าวขอร้องซ้ำ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำกล่าวขอร้องซ้ำเมื่อผู้ฟังตอบปฏิเสธการขอร้องแล้วในครั้งแรก มักปรากฏคำขยาย “อีก” อีกที อีกหน หรือ “อีกครั้ง” ในถ้อยคำ

- **ขออีกทีนะแก** ชั้นจำเป็นต้องใช้จริงๆ ได้โปรด (13)

- **อีกครั้งนะมึง** กูต้องเอาเงินไปหาหมอจริงๆ ช่วยกูหน่อย (14)

จากตัวอย่างที่ (13)-(14) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการตอบรับถ้อยคำแสดงการ ปฏิเสธแบบลดน้ำหนักความรุนแรงโดยการกล่าวขอร้องซ้ำ ซึ่งปรากฏคำขยาย “อีกที” และ “อีกครั้ง” ในตัวอย่างที่ (13) และ (14) ตามลำดับ

1.2.6 การแสดงความสงสัยหรือประหลาดใจ

การแสดงความสงสัยหรือประหลาดใจ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงความสงสัยหรือประหลาดใจเมื่อผู้ฟังตอบปฏิเสธการขอร้อง มักปรากฏคำกริยา “สงสัย” “งง” หรือ “ไม่เข้าใจ” ในถ้อยคำ

- **ชั้นสงสัยแกจั่งว่าทำไมคราวนี้แกถึงให้ชั้นยืมไม่ได้อะ** (15)

- **ชั้นงงอะ** ทุกทีแกให้ชั้นยืมตลอด คราวนี้แกต้องมีความจำเป็นแน่ๆเลย (16)

จากตัวอย่างที่ (15)-(16) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการตอบรับถ้อยคำแสดงการ ปฏิเสธแบบลดน้ำหนักความรุนแรงโดยการแสดงความสงสัยหรือประหลาดใจ ซึ่งปรากฏคำกริยา “สงสัย” และ “งง” ในตัวอย่างที่ (15) และ (16) ตามลำดับ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปอัตราส่วนความถี่ของกลวิธีทางภาษาทั้งกลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาและกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงความถี่ของกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง

กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา (ครั้ง / ร้อยละ)	กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง (ครั้ง / ร้อยละ)
1. การแสดงความไม่พอใจ (67 ครั้ง / ร้อยละ 9.58) 2. การแสดงการขู่ (54 ครั้ง/ร้อยละ 7.72)	1.การกล่าวเพื่อไม่ให้กังวล (147 ครั้ง / ร้อยละ 21.03) 2.การให้เหตุผล (110 ครั้ง / ร้อยละ 15.73) 3.การขอคำแนะนำ (95 ครั้ง / ร้อยละ 13.59) 4.การแสดงการต่อรอง (84 ครั้ง / ร้อยละ 12.01) 5.การกล่าวขอร้องซ้ำ (73 ครั้ง / ร้อยละ 10.44) 6.การแสดงความสงสัยหรือประหลาดใจ (69 ครั้ง/ร้อยละ 9.87)
121 ครั้ง / ร้อยละ 17.30	578 ครั้ง / ร้อยละ 82.67
699 ครั้ง / ร้อยละ 100	

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้พูดภาษาไทยอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องของคู่สนทนา ผู้พูดภาษาไทยจะเลือกใช้กลวิธีแบบลดน้ำหนักความรุนแรงมากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา ดังจะเห็นได้

จากการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในอัตราส่วนถึงร้อยละ 82.67 ขณะที่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาในอัตราส่วนเพียงร้อยละ 15.94 ลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า หลีกเลี่ยงการทำทนายโดยตรง หลีกเลี่ยงการแสดงออกให้เห็นถึงความโกรธ ความไม่พอใจ และความรำคาญ อีกทั้งคนไทยมักแก้ไขความขัดแย้งด้วยการประนีประนอม ระวังอารมณ์และการมีใจสงบ (Klusner,1981)

1. ข้อคํานึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคํานึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง

ผลการศึกษาพบข้อคํานึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคํานึงถึงในการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องทั้งในส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์ของคู่สนทนาและข้อคํานึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นบริบทของการสนทนาดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงความถี่ของข้อคํานึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคํานึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง

1. ข้อคํานึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์ของการสนทนา (ครั้ง/ร้อยละ)	2. ข้อคํานึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นบริบทของการสนทนา	
	2.1 บริบทที่เกี่ยวข้องกับผู้พูดและ/หรือคู่สนทนา (ครั้ง/ร้อยละ)	2.2 บริบทที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การสนทนา (ครั้ง/ร้อยละ)
1) การรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา 171 ครั้ง/ร้อยละ 15.86	1) สถานภาพและ/หรือบทบาทของผู้พูดและคู่สนทนา 110 ครั้ง/ร้อยละ 10.20	1) การมีหรือไม่มีบุคคลที่สามในขณะสนทนา 91 ครั้ง/ ร้อยละ 8.44
2) การทำให้คู่สนทนาเข้าใจอย่างตรงไปตรงมา 25 ครั้ง/ร้อยละ 2.32	2) ความเกี่ยวข้องและ/หรือความสัมพันธ์ในอดีตระหว่างผู้พูดกับคู่สนทนา 96 ครั้ง/ร้อยละ 8.91	2) ลักษณะและ/หรือระดับความรุนแรงของเรื่องที่ขอร้อง 80 ครั้ง/ร้อยละ 7.42
	3) ความอาวุโสของผู้พูดและคู่สนทนา 91 ครั้ง/ร้อยละ 8.44	3) ลักษณะและ/หรือระดับความรุนแรงของถ้อยคำในผลการสนทนาก่อนหน้าของผู้พูดและ/หรือคู่สนทนา 73 ครั้ง/ ร้อยละ 6.77
	4) ความสนิทระหว่างผู้พูดและคู่สนทนา 86 ครั้ง/ร้อยละ 7.98	4) โอกาสและ/หรือบรรยากาศขณะที่ตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง 65 ครั้ง/ร้อยละ 6.02
	5) ลักษณะนิสัยของคู่สนทนา 71 ครั้ง/ร้อยละ 6.59	5) ภาพรวมของสถานการณ์การสนทนา 54 ครั้ง/ร้อยละ 5.01
	6) ท่าทีของคู่สนทนาในขณะที่สนทนา 65 ครั้ง/ร้อยละ 6.02	
196 ครั้ง/ ร้อยละ 18.18	519 ครั้ง/ร้อยละ 48.14	363 ครั้ง/ร้อยละ 33.67
	882 ครั้ง/ร้อยละ 81.81	
	1,078 ครั้ง/ร้อยละ 100.00	

จากตารางจะเห็นว่าข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องมีทั้งในส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์ของการสนทนาและส่วนที่เป็นบริบทของการสนทนา โดยการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาเป็นปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงมากที่สุดโดยปรากฏในอัตราส่วนถึงร้อยละ 15.86 ทั้งนี้อาจสรุปได้ว่าข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องสัมพันธ์กับกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่มักเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงเมื่อต้องตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง

อภิปรายผล

ผู้วิจัยเห็นว่าพฤติกรรมทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงมากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาและคำนึงถึงปัจจัยในการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาเป็นสำคัญในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องดังผลการวิจัยในหัวข้อข้างต้นมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม 3 ประการ ดังนี้

(1) การมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (An interdependent view of self)

Markus & Kitayama (1991) กล่าวว่าในแต่ละสังคมย่อมมีแนวคิดเรื่องตัวตน (self) แตกต่างกันไป เช่น สังคมอเมริกันจะมีมุมมองตัวตนแบบอิสระ (an independent view of self) ส่วนสังคมญี่ปุ่นจะมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (an interdependent view of self)

ทั้งนี้ Markus & Kitayama อธิบายว่าคนที่มุมมองตัวตนแบบอิสระจะมองว่าตนเองมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างและเป็นอิสระจากบุคคลอื่น ในขณะที่คนที่มุมมองตัวตนแบบพึ่งพาจะมองว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ทางสังคมและตัวตนของเรากับบุคคลอื่นมีความเกี่ยวข้องกัน

Markus & Kitayama ชี้ให้เห็นว่าคนในสังคมที่มีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพาจะได้รับการปลูกฝังให้ประพฤติตนตามที่สังคมหรือกลุ่มกำหนดและคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นเป็นสำคัญ ลักษณะดังกล่าวจึงส่งผลให้คนในสังคมที่มีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพามีความสุภาพอ่อนน้อม ไม่กระทำให้คู่สนทนาที่มีความรู้สึกที่ไม่ดีโดยตรงไปตรงมาเพื่อรักษาความเป็นกลุ่มหรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไว้

ดังนั้นการที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยพยายามที่จะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องของคู่สนทนาจึงสอดคล้องกับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมเรื่องการมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพาเนื่องจากถ้าผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงกับผู้ฟังที่ก็ย่อมจะช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของสังคมดังกล่าว

(2) ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (Collectivism)

Hofstede (1984, 1987) เสนอว่าสังคมที่ดำรงอยู่ในแต่ละวัฒนธรรมอาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1. สังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism) หรือสังคมที่สมาชิกในสังคมต่างให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันเป็นพวกพ้องและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และ 2. สังคมแบบอิงบุคคล (individualism) หรือสังคมที่สมาชิกในสังคมให้ความสำคัญกับการอยู่อย่างเป็นปัจเจก และให้ความสำคัญการอยู่แบบตัวคนเดียวมากกว่าการรวมกลุ่มเป็นพวกพ้อง

ทั้งนี้ Hofstede และนักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาหลายท่าน เช่น Triandis (1995) Mulder (1996) Pongsapich (1998) จัดให้สังคมไทยมีลักษณะเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม กล่าวคือ คนที่อยู่ในสังคมที่มีลักษณะเช่นนี้จะให้ความสำคัญกับกลุ่มและต้องการการยอมรับจากกลุ่ม เนื่องจากเห็นว่าการทำงานร่วมกันและการพึ่งพาอาศัยกันเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นการแสดงพฤติกรรมของคนในสังคมแบบอิงกลุ่มจึงมักจำคำนึงถึงความรู้สึกของคนอื่นเป็นสำคัญ

ดังนั้นการที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยพยายามเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องด้วยกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงจึงสอดคล้องกับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมเรื่องความ

เป็นสังคมแบบอิงกลุ่มเนื่องจากสังคมอิงกลุ่มเป็นสังคมที่ผู้พูดจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกัน เพราะฉะนั้นการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องจึงสามารถช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีให้สมาชิกภายในกลุ่ม

(3) ความเป็นวัฒนธรรมบริบทสูง (High context culture)

Hall (1976) เป็นผู้นำเสนอแนวคิดเรื่อง วัฒนธรรมบริบทสูง (High context culture) และวัฒนธรรมบริบทต่ำ (Low context culture) ทั้งนี้วัฒนธรรมบริบทต่ำ (Low context culture) เป็นวัฒนธรรมที่เชื่อว่าคำพูดเพียงอย่างเดียวสามารถตีความหมายการสื่อสารได้ทั้งหมด โดยไม่ต้องดูความหมายจากท่าทาง การแสดงออกและบริบทแวดล้อมต่าง ๆ ร่วมด้วย การพูดจาของคนในวัฒนธรรมนี้มักจะพูดตรงไปตรงมาและไม่ค่อยคำนึงถึงบริบทแวดล้อมเท่าใดนักจากการสอบถามโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์พบว่าปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมเรื่องความเป็นวัฒนธรรมบริบทสูง (High context culture) อาจสามารถนำมาใช้อธิบายข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยที่ระบุว่าปัจจัยในเรื่องบริบทของการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องทั้งในบริบทที่เกี่ยวข้องกับผู้พูดและ/หรือคู่สนทนาหรือบริบทที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การสนทนาเป็นปัจจัยที่คำนึงถึงเมื่อต้องเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง

สรุป

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษากลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องตามแนวคิดวิชาปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) โดยใช้แบบสอบถามประเภท Discourse Completion Test (DCT) จากกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีหลากหลายคณะและหลากหลายชั้นปีจำนวน 100 คน และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

ผลการวิจัยพบว่าผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องมากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา ส่วนข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องมี 2 ส่วน คือ 1. ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์ของการสนทนา และ 2. ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นบริบทของการสนทนา โดยการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาเป็นข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่คำนึงถึงมากที่สุดในการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง

ทั้งนี้ พฤติกรรมทางภาษาดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม 3 ประการ ได้แก่ 1. การมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (An interdependent view of self) 2. ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (Collectivism) และ 3. ความเป็นวัฒนธรรมบริบทสูง (High context culture)

ข้อเสนอแนะ

แม้ว่างานวิจัยนี้จะมุ่งศึกษาเฉพาะกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องในภาษาไทย แต่จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนหนึ่งยังเลือกตอบแบบสอบถามในช่องคำตอบ “ไม่ตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง” และ “ตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องโดยใช้วิธีอื่น” นอกเหนือจากการใช้กลวิธีทางภาษา และจากการสังเกตของผู้วิจัย ผู้วิจัยพบว่าข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องยังมีความสัมพันธ์กับการไม่ตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องรวมไปถึงการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องโดยใช้วิธีอื่น อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยยังเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเฉพาะนิสิตนักศึกษา

เท่านั้น และอาจไม่ได้เป็นตัวแทนของผู้ใช้ภาษาไทยทั้งหมด ซึ่งหากได้มีการศึกษาต่อไปก็จะทำให้เข้าใจแง่มุมของการตอบรับ ถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้องในภาษาไทยในแงุ่มที่ละเอียดและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น.

เอกสารอ้างอิง

- Hall, S. (1976). *Visual culture: the reader*. London: SAGE Publications
- Hanks, W., Ide, S. & Katagiri, Y. (2009). Introduction Towards an emancipatory pragmatics. *Journal of Pragmatics*, 41, 1-9.
- Hofstede, G. (1984). *Culture's consequences: international differences in work-related Values*. Beverly Hills: Sage Pub.
- Hofstede, G. (1987). *Culture's consequences: international differences in work-related values*. Beverly Hills: Sage Pub.
- Klusner, W. J. (1981). *Reflections on Thai Culture*. Bangkok: Suksit Siam.
- Markus, H. R. & Kitayama, S. (1991). Culture and the Self: Implications for Cognition, Emotion, and Motivation. *Psychological Review*, 98(2), 224-253.
- Mulder, N. (1996). *Inside Thai society: An interpretations of everyday life*. Amsterdam: Pepin Press.
- Panpothong, N. (2012). *Pragmatics in Thai*. Bangkok: Chulalongkorn University (Unpublished). (in Thai)
- Pongsapich, A. (eds). (1998). *Traditional and changing Thai world view*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Triandis, H. C. (1995). *Individualism and collectivism*. Boulder: Westview Press.
- Yaowaritttha, Ch. (2011). *The Concept of "Bunkhun" and Three Types of Speech Acts in Thai Society*. Master's thesis. Chulalongkorn University. (in Thai)